

olumuna yakın sulamalar meyvelerde çatlamalara neden olur. Renk yeşilden sarıya döndükten sonra sulama yapılmamalıdır. Sulama sistemi olarak; Karık sulama, Alttan yağmurlama, Damla sulama seçilebilir.

Gübreleme

Tüm meyve bahçelerinde olduğu gibi Trabzon Hurması bahçelerinde de dengeli ve düzenli bir gübreleme yapmak için mutlaka belirli aralıklarla toprak (her yıl) ve yaprak (üç yıl) analizleri yapılmalıdır. 3 yılda bir dekara 3–4 ton çiftlik gübresi sonbaharda sürümle toprağa karıştırılmalıdır. Gerekli azotun 1/3'ü erken ilkbaharda kalanın 1/3'ü Mayıs, 1/3'ü Haziran'da verilmelidir. Aşırı azotlu gübre çiçek ve meyve dökümüne neden olur. Fosforlu gübreler Kasım–Aralık'ta verilebilir. Fosforlu gübre çiçeklenme, meyve tutumu, kök gelişimine etkilidir. Fosforlu gübre çiftlik gübresi ile birlikte verilir. Potasyumlu gübreler meyve kalitesini özellikle meyve iriliğini artırır. Potasyum eksikliğinde aşırı meyve dökümü ve meyvelerde çatlama görülür. Yaprak uçları ve kenarları sararır ve kurur. Fosforlu gübrelerle birlikte verilebilir.

Budama

Dikimden sonraki ilk üç yılda şekil budaması yapılır. Fidanın taçlandırılmasında değişik doruk dallı modifiye lider sistemi uygulanabilir. İstenirse palmet şekli (?) de verilebilir. Değişik doruk dallı sisteminde esas olan, gövde üzerinde düzgün aralarla dağılmış 3–5 ana dalın gelişmesini sağlamaktır. Dikimde fidanın tepesi 60–70 cm'den vurulur. Mayıs–Haziran'da 10 cm aralıklarla 3–5 ana dal seçilir ve gelişmesi sağlanır. Ana dalların gövde ile yaptığı açılar 45°–60° olmalıdır. Zayıf gelişmesi istenen dallarda eğme yapılır. İkinci yıl kış döneminde lider dalın uzunluğunun 2/3'ü geriye budanır. Ana dallar güçlerine göre 40–45 cm'den kesilir. Lider dal yan dalların gelişmesini sağlamak için geriye budanır. Şekil oluştuktan sonra fazla bir

işleme gerek yoktur. Sadece çok kuvvetli dallarda tepe alma yapılır. Zayıf, hasta, obur ve birbirine geçmiş dallar kışın çıkarılır.

Meyve Seyreltmesi

Alternansı (verimde dalgalanma) önlemek amacıyla aşırı verim yılında tam çiçeklenmeden sonra 20 gün içinde yapılır. Her meyve dalında 1 meyve bırakılması, ihracata uygun kaliteli meyve alınmasını sağlar. Meyvelerin çevresindeki yapraklar meyvelerin berelenmesine neden olabildiği için koparılır.

Meyve Dökümünün Nedenleri

- Aşırı meyve tutumu
- Tozlanma ve dölleme eksikliği
- Aşırı sulama, susuz kalma
- Aşırı azotlu gübre ile dengesiz vejetatif gelişme
- Aşırı potasyum ve mangan noksanlığı
- Unlu bit zararlısının etkisi.

Hastalık ve Zararlılar

Özel bir araştırma yapılmamakla beraber, bazı genel hastalık ve zararlıların trabzonhurmalarında da etkili olduğu bilinmektedir. Bunlardan kök kanseri, antraknoz ve aç çürüklük en yaygın olanlarıdır. Ayrıca yaprak leke hastalığı ve yaprak saplarında, genç dallarda yanıklık yapan hastalık trabzonhurmalarında görülebilmektedir. Akdeniz Bölgesinde trabzonhurmalarında görülen en yaygın zararlılar Akdeniz Meyve Sineği ve Turuncgil Unlu Bitidir. Ayrıca bazı koşniller ve tripsler trabzonhurmalarına zarar vermektedir.

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Tel: 0.226.814 25 20 Faks: 0.226.814 11 46

Dr. Nesrin AKTEPE TANGU

nesrintangu@mynet.com

<http://arastirma.tarimorman.gov.tr/yalovabahce>

T.C.
TARIM VE ORMAN
BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar
ve Politikalar Genel

Müdürlüğü
ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Çiftçi Broşürü

TRABZON HURMASI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Dr. Nesrin AKTEPE TANGU

YALOVA

GİRİŞ

Trabzon hurması bir subtropik ve sıcak ılıman iklim bitkisidir. Anavatanı Çin'dir. Çin'den Japonya'ya, oradan diğer Uzakdoğu ülkelerine ve yetiştiriciliğinin yapıldığı diğer ülkelere yayılmıştır. En çok Çin, Japonya, Brezilya, Kore ve İtalya'da yetiştirilir. İsrail, ABD, Yeni Zelanda, Avustralya, İspanya, Gürcistan, Mısır, Türkiye, İran ve Şili diğer yetiştirici ülkelerdir. Ülkemizde en fazla Akdeniz Bölgesinde yetiştirilmektedir. Kışın yapraklarını döktüğü için, daha serin bölgelerde de, özellikle Karadeniz, Marmara ve Ege bölgelerinde yetiştiriciliği yaygındır. Yetiştiricilik yapılan önemli iller Hatay, Adana ve Mersin'dir.

EKOLOJİK İSTEKLER

İklim

Trabzonhurması bir subtropik iklim meyvesidir. Sıcak ılıman iklim şartlarına da adapte olur. Ilımlı kışları olan bölgelere iyi uyum sağlar. Tam dinlenme dönemindeyken -17°C (-18°C)'ye kadar düşük sıcaklığa dayanır. Gelişme döneminde yapraklar -3°C 'de zarar görebilir. Soğuklama ihtiyacı düşüktür (200–400 saat). Meyvelerin olgunlaşması için 140–160 gün gibi uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Yüksek yaz sıcaklarının olduğu bölgelerde güneş yanığı zararı görülür. Trabzonhurması yüksek hava nemi ister ve en kaliteli meyveler nemli bölgelerden elde edilir. Hava neminin az olduğu bölgelerde sulama ile iyi ürün alınsa da bu bölgelerde meyvelerde güneş yanıklığı görülebilir.

Toprak

Aşırı tuzlu olmadığı sürece çok farklı toprak şartlarına uyum gösterir. Derin, iyi drene olan, organik maddece ve besin maddelerince zengin, orta ağır topraklar en uygun topraklardır. 6.5–7.0 pH'ya sahip topraklardan iyi sonuç alınır. Kullanılan anaca göre toprak özellikleri farklılık gösterebilir.

ANAÇLAR

Trabzon Hurması için aşılı fidan üretimi söz konusudur. Bu amaçla kullanılan en yaygın üç tür şunlardır:

•**Diospyros kaki:** Ülkemizde en çok kullanılan anaçtır. Kazık köklü olup az saçak kök yapar. Kuvvetli gelişir. Bütün çeşitlerle iyi uyuşur. Toprak nemine hassastır. Kök kanserine dayanıklıdır.

•**Diospyros lotus:** Bol saçak kök yapar. Bu da şaşırtmada kolaylık sağlar. Dip sürgünü vermez. Birörnek çöğür oluşturur, çabuk gelişir. Kurağa dayanıklıdır. Drenajı zayıf topraklara hassastır. Kök boğazı çürüklüğüne hassastır.

•**Diospyros virginiana:** Ağaçları iri olur. Geç verime yatar. Bol miktarda yüzeysel saçak kök yapar. Çok dip sürgünü verir. Fazla sürümünden kaçınılmalıdır. Kirece, klora ve aşırı toprak nemine dayanıklıdır.

ÇEŞİTLER

Meyve özellikler açısından çeşitler iki ana grupta incelenebilir. Bu gruplar da kendi aralarında iki alt gruba ayrılırlar.

1. Tadı buruk olan çeşitler
 - a. Tozlanmaya bağlı olarak değişen (Fuji, Triumph)
 - b. Tozlanmaya bağlı olarak değişmeyen (Hachiya, Persimmon Seedless, Tamopan)
2. Tadı buruk olamayan çeşitler
 - a. Tozlanmaya bağlı olarak değişen (Kaki Tipo, Nishimura Wase, Mikatani Goshō, Vainiglia)
 - b. Tozlanmaya bağlı olarak değişmeyen (Fuyu, Izu, Jiro, Suruga)

Tadı buruk çeşitlerde tozlanmaya bağlı olarak; bazı çeşitlerde burukluk kaybolur ve meyve et rengi kahverengileşir.

BAHÇE KURMA

Bahçe kurmadan önce toprak analizi yaptırılarak gerekli gübreler verilmeli, organik madde az ise organik gübre verilmeli (dekara 3–4 ton ahır gübresi) veya yeşil gübreleme yapılmalıdır. Fazla

yağış alan taban suyunun sorun olduğu yerlerde toprağın drenajı yapılmalıdır. Toprak sonbaharda derin sürülmeli ve engebeli ise tesviye edilmelidir. Rüzgâra açık bir alansa, çevresine rüzgâr kıran yapılmalıdır (selvi, okalipütis ağaçları kullanılabilir). Dikim çukurları 60–70 cm derinlik ve genişlikte olabilir. Dikim tahtası kullanılarak yapılmalıdır. Dikim aralık ve mesafeleri 5×5 m, 6×6 m olabilir.

Sık dikim sisteminde;

Önce : 2.5×2.5 m

5–10 yıl sonra : 5×2.5 m

4–5 yıl sonra : 5×5 m'ye seyreltilebilir.

KÜLTÜREL İŞLEMLER

Toprak İşleme

Trabzonhurması bahçesinde örtüsüz veya örtülü toprak işleme yapılabilir. Örtüsüz işlemede toprak işleme ile yabancı otların yok edilmesi yanında, yağmurlarla veya sulama ile meydana gelen kaymak tabakasının kırılması, böylece suyun toprağa kolay işleyebilmesi ve toprağın havalanması sağlanmış olur. Ağaçların diplerindeki otlar çapalanarak temizlenir. Sulama suyunun kısıtlı olduğu yerlerde örtüsüz toprak işleme yapılmalıdır. Hava neminin az olduğu yerlerde ise örtülü toprak işleme tercih edilmelidir. Çok ağır topraklarda örtü bitkisi, toprağın fazla suyunu kullanması yönünden yararlıdır. Meyilli arazilerde örtü bitkisi erozyonun önlenmesi ve suyun tutulması için faydalıdır. Örtülü toprak işlemede ağaçların taç izdüşümünde ot kontrolü yapılır. Ağaçlar arasında otlar zaman zaman biçilerek yerinde bırakılır.

Sulama

Trabzonhurması ağaçları kısa süreli kuraklığa dayanabilir. Sulama ile daha iri ve kaliteli meyveler alınır. Aşırı susuzluk yaprak ve meyvenin erken dökümüne neden olur. Sürgün ve meyve gelişim dönemlerinde (ilkbahar ve yaz) düzenli sulama gerekir. Sulama zamanı iyi ayarlanmalı; Meyve